

Bir tecdid hareketi olarak Risale-i Nur

Bediüzzaman Said Nursî

Bu zaman hem iman ve din için, hem hayat-ı içtimai ve Şeriat için, hem hukuk-u amme ve siyaset-i İslamiye için gayet ehemmiyetli birer müceddid ister.

Aziz, sadık, muhterem kardeşimiz Hoca Haşmet,

Senin, müceddid hakkındaki mektubunu hayretle okuduk ve Üstadımıza da söyledik. Üstadımız diyor ki: “Evet, bu zaman hem iman ve din için, hem hayat-ı içtimai ve şeriat için, hem hukuk-u amme ve siyaset-i İslamiye için gayet ehemmiyetli birer müceddid ister. Fakat en ehemmiyetlisi, hakaik-i imaniyeyi muhafaza noktasında tecdid vazifesi, en mukaddes ve en büyüğüdür. Şeriat ve hayat-ı içtimaiye ve siyasiye daireleri ona nispeten ikinci, üçüncü, dördüncü derecede kalıyor. Rivâyât-ı hadisyyede, tecdid-i din hakkında ziyade ehemmiyet ise, imanî hakaikteki tecdid itibarıyla. Fakat efkâr-ı âmmede, hayatperest insanların nazarında zahiren geniş ve hâkimiyet noktasında cazibedar olan hayat-ı içtimaiye-i İslamiye ve siyaset-i diniye cihetleri daha ziyade ehemmiyetli görüldüğü için, o adese ile, o nokta-i nazardan bakıyorlar, mana veriyorlar.

“Hem bu üç vezâifi birden bir şahısta, yahut cemaatte bu zamanda bulunması ve mükemmel olması ve birbirini cerh etmemesi pek uzak, âdeta kabil görülmüyor. Âhırzamanda, Âl-i Beyt-i Nebevînin (a.s.m.) cemaat-i nuraniyesini temsil eden Hazret-i Mehdîde ve cemaatindeki şahs-ı manevide ancak içtima edebilir. Bu asırda, Cenab-ı Hakka hadsiz şükür olsun ki, Risale-i Nur’un hakikatine ve şakirtlerinin şahs-ı manevisine, hakaik-i

“Her yüz senede
Cenab-ı Hak bir
müceddid-i din
gönderiyor”

imaniye muhafazasında tecdid vazifesini yaptırmış; yirmi seneden beri o vazife-i kudsiyede tesirli ve fatihâne neşriyle gayet dehşetli ve kuvvetli zındıka ve dalâlet hücumuna karşı tam mukabele edip, yüz binler ehl-i imanın imanlarını kurtardığını kırk binler adam şahadet eder.

“Amma, benim gibi aciz ve zayıf bir biçarenin, böyle binler derece had-dimden fazla bir yükü yüklemek tarzında şahsımı, medâr-ı nazar etmemeli” diyor. Ve size selam ediyor. Biz de zâtınıza ve oradaki Risale-i Nur’la alâkadar olanlara selam ediyoruz.

*Risale-i Nur şakirtlerinden / Emin, Feyzi, Kâmil
Kastamonu Lahikası S, 145 – 146*

Risale-i Nur’un tesvid ve tebyizinde çok hizmeti sebkât eden Şamlı Hafız Tefvîk’in, Risale-i Nur’un hakkaniyetine dair istihracî bir fıkrasıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Malûm olsun ki, Zübdetü’r-Resâil Umdetü’l-Vesâil namında, kutbü’l-ârifin Ziyaeddin Mevlânâ Şeyh Hâlid’in kuddise sirruhu mektubat ve resâil-i şerifelerinden muktebes nasâyih-i kudsiyesinin tercümesine dair bir risaleyi, on üç sene mukaddem, Bursa’da Hocam Hasan Efendiden almıştım. Nasılsa mütalâasına muvaffak olamamıştım. Tâ bugünlerde, kitaplarımın arasında birşey ararken elime geçti. Dedim: “Bu Hazret-i Mevlânâ Hâlid, Üstadımın hemşehrisidir. Hem İmam-ı Rabbânî’den sonra, tarik-ı Nakşînin en mühim kahramanıdır. Hem tarik-i Hâlidîye-i Nakşîyenin pîridir.” Risaleyi mütalâa ederken, Hazret-i Mevlânâ’nın tercüme-i halinden şu fıkrayı gördüm:

Ashâb-ı Kütüb-i Sitteden İmam-ı Hâkim, Müstedrek’inde ve Ebu Dâvud, Kitab-ı Sünen’inde; Beyhakî, Şuab-ı İman’da tahric buyurdıkları,

إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا

yani, “Her yüz senede Cenab-ı Hak bir müceddid-i din gönderiyor” hadis-i şeriflerine mazhar ve mâsadak ve müzhir-i tâm olan Mevlânâ eş-şehîr, kutbü’l-ârifin, gavsü’l-vâsılın, vâris-i Muhammedî, kâmilü’t-tarikati’l-âliyye ve’l-müceddidiyye Hâlid-i Zülcenâheyn Kuddise sirruhu, ilh... Sonra tarihçe-i hayatında gördüm ki, tevellüdü 1193 tarihindedir. Sonra gördüm ki, 1224 tarihinde Saltanat-ı Hind’in payitahtı olan Cihanâbâd’a dahil olmuş. Abdullah Dehlevî Hazretlerinden aldıkları füyûzât-ı mâneviyeyle tarik-i Nakşî silsilesine girip müceddidliğe başlamış.

Sonra 1238’de, ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini celb ettiğinden, vatanını terk ederek diyar-ı Şam’a hicretle gitmiştir. Hem içinde gördüm ki, Hazret-i Mevlânâ’nın nesli, Hazret-i Osman bin Affan’a (radiyallahü anh) mensuptur.

Sonra gördüm ki, tercüme-i halinde istidad-ı fitrî ve kabiliyet-i harika ile, sinni yirmiye bâliğ olmadan a’lem-i ulemâ-i asr ve allâme-i vakit olmuş. Süleymaniye kasabasında tedaris-i ulûm ile iştiğal eylemiştir.

Sonra Üstadımın tarihçe-i hayatını düşündüm. Baktım, dört mühim

noktada tevafuk ediyorlar.

Birincisi: Hazret-i Mevlânâ 1193'te dünyaya gelmiş. Üstadım ise, 1293'te. Tam Mevlânâ Hâlid'in yüz senesi hitam bulduktan sonra dünyaya gelmiş.

İkincisi: Hazret-i Mevlânâ'nın tecdid-i din mücahedesine başlangıcı ve mukaddemesi, Hindistan'ın payitahtına 1224'te girmiş. Üstadım ise, aynen yüz sene sonra, 1324'te Osmanlı Saltanatının payitahtına girmiş, mücahede-i mânevîyesine başlamış.

Üçüncüsü: Ehl-i siyaset, Hazret-i Mevlânâ'nın fevkalâde şöhretinden tevehhüm ederek diyar-ı Şam'a nakl-i mekân ettirilmesi, 1238'de vaki olmuştur. Üstadım ise, aynen yüz sene sonra 1338'de Ankara'ya gidip, onlarla uyuşamayıp, onları reddederek, küsererek tekrar Van'a gidip, bir dağda inziva ederken 1338 senesini müteakip, Şeyh Said hadisesinin vukuu münasebetiyle ehl-i siyasetin vehmine dokunmuş. Üstadımızdan korkarak Burdur ve Isparta vilâyetlerinde dokuz sene ikamet ettirilmiştir.

Dördüncüsü: Hazret-i Mevlânâ Hâlid, yaşı yirmiye bâliğ olmadan evvel allâme-i zaman hükmünde, fuhûl-u ulemânın üstünde görünmüş, ders okutmuş. Üstadım ise, tarihçe-i hayatını görenlere ve bilenlere malûmdur ki, on dört yaşında icâzet alıp a'lem-i ulemâ-i zamanla muarazaya girişmiş, on dört yaşında iken, icâzet almaya yakın talebeleri tedris etmiştir.

Hem Hazret-i Mevlânâ Hâlid, neslen Osmanlı olduğu ve Sünnet-i Seniyyeye bütün kuvvetiyle çalıştığı gibi, üstadım da Kur'an-ı Hakîme hizmet noktasında, meşreben Hazret-i Osman-ı Zinnûreyn'in arkasından gidip, Hazret-i Mevlânâ gibi, Risale-i Nur eczâlarıyla, bütün kuvvetiyle Sünnet-i Seniyyenin ihyâsına çalıştı.

İşte bu dört noktadaki tevafukat, tam yüz sene fasılayla Risale-i Nur'un takviye-i din hususundaki tesirâtı, Hazret-i Mevlânâ Hâlid'in tarik-i Nakşiye vasıtasıyla hizmeti gibi azîm görünüyor. HAŞİYE

Üstadım kendine ait medh ü senâyı kabul etmiyor. Fakat Risale-i Nur, Kur'an'a ait olup medh ü senâ, Kur'an'ın esrârına aittir. Yalnız Üstadımla Hazret-i Mevlânâ'nın birkaç farkı var:

Birisi: Hazret-i Mevlânâ, zülcenâheyndir. Yani, hem Kadirî, hem Nakşî tarikat sahibi iken, Nakşîlik tarikatı onda daha galiptir. Üstadım, bilâkis, Kadirî meşrebi ve ?âzelî mesleği daha ziyade onda hükmediyor. Ben Üstadımdan işittim ki: Hazret-i Mevlânâ Hindistan'dan tarik-i Nakşîyi getirdiği vakit, Bağdat dairesi Şâh-ı Geylânî'nin bâ'del-memat hayatta olduğu gibi, taht-ı tasarrufunda idi. Hazret-i Mevlânâ'nın mânen tasarrufu, bidâyeten câ-yı kabul göremedi. Şâh-ı Nakşibend ile İmam-ı Rabbânî'nin ruhaniyetleri Bağdat'a gelip Şâh-ı Geylânî'nin ziyaretine giderek rica etmişler ki, "Mevlânâ Hâlid senin evlâdır, kabul et." Şâh-ı Geylânî, onların iltimaslarını kabul ederek Mevlânâ Hâlid'i kabul etmiş. Ondan sonra Mevlânâ Hâlid birden parlamış. Bu vakıa, ehl-i keşifçe vâki ve meşhud olmuştur. O

HAŞİYE: Madem Hazret-i Mevlânâ Halid, milyonlar etbâlarının ittifaklarıyla müceddiddir ve baştaki hadis-i şerifin bir mâsadakıdır. Ve madem tam yüz sene sonra, dört mühim cihet-i tevafukla beraber Risale-i Nur aynı vazifeyi görüyor. Demek, nass-ı hadis ile, Risale-i Nur eczaları tecdid ve takviye-i din vazifesini görüyorlar.

Üstadım kendine
ait medh ü senâyı
kabul etmiyor.
Fakat Risale-i
Nur, Kur'an'a
ait olup medh ü
senâ, Kur'an'ın
esrârına aittir.

Ben bir neferim,
fakat müşir hiz-
metini görüyö-
rum. Yani kıymet
bende yoktur.
Belki Kur'ân-ı
Hakîmin fey-
zinden tereşşuh
eden Risale-i
Nur eczâları
bir müşiriyet-i
mâneviye hizmeti-
ni görüyorlar.”

hadise-i ruhaniyeyi, o zaman ehl-i velâyetin bir kısmı müşahede etmiş, bazı da rüyayla görmüşler. Üstadımın sözü burada hitam buldu.

İkinci fark şudur ki: Üstadım kendi şahsiyetini merciiyyetten azlediyor. Yalnız Risale-i Nur'u merci gösteriyor. Hazret-i Mevlânâ Hâlid'in şahsiyeti, kutbü'l-irşad, mercii'l-hâs ve'l-âmm olmuştur.

Üçüncü fark: Hazret-i Mevlânâ Hâlid, zülcenâheyndir. Fakat, zamanın muktezasıyla ilm-i tarikâtı ve sünnet-i seniye-yi esas tutmak cihetiyle tari-katı daha ziyade tutmuşlar. O noktada sarf-ı himmet etmiş. Üstadım ise, şu dehşetli zamanın muktezâsıyla ilm-i hakikati ve hakaik-i imaniye cihetini iltizam ederek, tarikata üçüncü derecede bakmışlar.

Elhasıl: Baştaki hadis-i şerifin “Her yüz sene başında dîni tecdid ede-cek bir müceddidi gönderiyor” vaad-i İlahîsine binaen, Hazret-i Mevlânâ Hâlid, ekser ehl-i hakikatın tasdikiyle, 1200 senesinin, yani on ikinci as-ırın müceddididir. Madem tam yüz sene sonra, aynen dört cihette tevafuk ederek Risale-i Nur eczaları aynı vazifeyi görmüş. Kanaat verir ki-nass-ı hadisle-Risale-i Nur tecdid-i din hususunda bir müceddid hükmündedir.

Benim Üstadım daima diyor ki: “Ben bir neferim, fakat müşir hizmetini görüyorum. Yani kıymet bende yoktur. Belki Kur'ân-ı Hakîmin feyzinden tereşşuh eden Risale-i Nur eczâları bir müşiriyet-i mâneviye hizmetini gö-rüyorlar.”

Üstadımı kızdırmamak için şahsını senâ etmiyorum.

Şamlı Hafız Tevfik

Barla Lahikası s. 116-119

Mehdî'nin üç vazifesi

Nurun ehemmiyetli ve çok hayırlı bir şakirdi, çocukların namına benden sordu ki: “Nurun halis ve eh(emmiyetli bir kısım şakirdleri, pek musırrane olarak ahirzamanda gelen al-i Beytin büyük bir mürşidi seni zannediyorlar ve o kadar çekindiğin halde onlar ısrar ediyorlar. Sen de bu kadar musırrane onların fikirlerini kabul etmiyorsun, çekiniyorsun. Elbette onların elinde bir hakikat ve kat'î bir hüccet var ve sen de bir hikmet ve hakikata binaen onlara muvafakat etmiyorsun. Bu ise bir tezattır, her halde hallini istiyoruz.”

Ben de bu zatın temsil ettiği çok mesailere cevaben derim ki: O has Nur-uların ellerinde bir hakikat var. Fakat iki cihette bir tabir ve te'vil lazım.

Birincisi: Çok defa mektuplarımda işaret ettiğim gibi, Mehdî al-i Resûlün temsil ettiği kudsi cemaatinin şahs-ı manevîsinin üç vazifesi var. Eğer çabuk kıyamet kopmazsa ve beşer bütün bütün yoldan çıkmazsa, o va-zifeleri onun cemiyeti ve seyyidler cemaati yapacağını rahmet-i İlahiyeden bekliyoruz. Ve onun üç büyük vazifesi olacak:

Birincisi: Fen ve felsefenin tasallutiyle ve maddiyyun ve tabiiyyun taunu beşer içine intişar etmesiyle, her şeyden evvel felsefeyi ve maddiyyûn fikrini tam susturacak bir tarzda îmanı kurtarmaktır. Ehl-i îmanı dalaletten mu-hafaza etmek ve bu vazife hem dünya, hem herşeyi bırakmakla, çok zaman tetkikat ile meşguliyeti iktiza ettiğinden, Hazret-i Mehdî'nin, o vazifesini

bizzat kendisi görmeye vakit ve hal müsaade edemez. Çünkü hilafet-i Muhammediye (a.s.m.) cihetindeki saltanatı, onun ile iştigale vakit bırakmıyor. Herhalde o vazifeyi ondan evvel bir taife bir cihette görecek. O zat, o tairinin uzun tetkikatı ile yazdıkları eseri kendine hazır bir program yapacak, onun ile o birinci vazifeyi tam yapmış olacak. Bu vazifenin istinad ettiği kuvvet ve manevî ordusu, yalnız ihlas ve sadakat ve tesanüd sıfatlarına tam sahip olan bir kısım şakirdlerdir. Ne kadar da az olsalar, manen bir ordu kadar kuvvetli ve kıymetli sayılırlar.

İkinci vazifesi: Hilafet-i Muhammediye (a.s.m.) ünvanı ile şair-i İslamiyeyi ihya etmektir. alem-i İslamın vahdetini nokta-i istinad edip, beşeriyeti maddî ve manevî tehlikelerden ve gadab-ı İlahiden kurtarmaktır. Bu vazifenin, nokta-i istinadı ve hadimleri, milyonlarla efradı bulunan ordular lazımdır.

Üçüncü vazifesi: İnkılabat-ı zamaniye ile çok ahkam-ı Kur'aniyenin zedelenmesiyle ve Şeriat-ı Muhammediyenin (a.s.m.) kanunları bir derece tatile uğramasıyla o zat, bütün ehl-i imanın manevî yardımcılarıyla ve ittihad-ı İslamın muavenetiyle ve bütün ulema ve evliyanın ve bilhassa al-Beytin neslinden her asırda kuvvetli ve kesretli bulunan milyonlar fedakar seyidlerin iltihaklarıyla o vazife-i uzmayı yapmaya çalışır.

Şimdi hakikat-ı hal böyle olduğu halde, en birinci vazifesi ve en yüksek mesleği olan imanı kurtarmak ve imanı, tahkikî bir surette umuma ders vermek, hatta avamın da imanını tahkikî yapmak vazifesi ise, manen ve hakikaten hidayet edici, irşad edici manasının tam sarahatını ifade ettiği için, Nur Şakirtleri bu vazifeyi tamamıyla Risale-i Nur'da gördüklerinden, ikinci ve üçüncü vazifeler buna nisbeten ikinci ve üçüncü derecededir, diye Risale-i Nur'un şahs-ı manevîsini haklı olarak bir nevi Mehdî telakki ediyorlar. O şahs-ı manevînin de bir mümessili, Nur Şakirdlerinin tesanüdünden gelen bir şahs-ı manevî ve o şahs-ı manevîde bir nevi mümessili olan biçare tercümanını zannettiklerinden, bazan o ismi ona da veriyorlar. Gerçi bu, bir iltibas ve bir sehivdir, fakat onlar onda mes'ul değiller. Çünkü ziyade hüsn-ü zan, eskidenberi cereyan ediyor ve itiraz edilmez. Ben de o kardeşlerimin pek ziyade hüsn-ü zanlarını bir nevi dua ve bir temennî ve Nur Talebelerinin kemal-i itikadlarının bir tereşşuhu gördüğümünden onlara çok ilişmezdim. Hatta eski evliyanın bir kısmı, keramet-i gaybiyelerinden Risale-i Nur'u aynı o ahirzamanın hidayet edicisi olduğu, diye keşifleri bu tahkikat ile te'vili anlaşılır. Demek iki noktada bir iltibas var, te'vil lazımdır.

Birincisi: ahirdeki iki vazife, gerçi hakikat noktasında birinci vazife derecesinde değiller, fakat hilafet-i Muhammediye (a.s.m.) ve ittihad-ı İslam ordularıyla zemin yüzünde saltanat-ı İslamiyeyi sürmek cihetinde herkeste, hususan avamda, hususan ehl-i siyasette, hususan bu asrın efkarında o birinci vazifeden bin derece geniş görünüyor; ve bu isim bir adama verildiği vakit, bu iki vazife hatıra geliyor; siyaset manasını ihsas eder; belki de bir hodfuruşluk manasını hatıra getirir; belki bir şan, şeref ve makamperestlik ve şöhretperestlik arzularını gösterir. Ve eskidenberi ve şimdi de çok safdil ve makamperest zatlar "Mehdî olacağım," diye dava ederler. Gerçi her asırda hidayet edici bir nevi Mehdî ve müceddid geliyor ve gelmiş, fakat herbiri

Hatta eski evliyanın bir kısmı, keramet-i gaybiyelerinden Risale-i Nur'u aynı o ahirzamanın hidayet edicisi olduğu, diye keşifleri bu tahkikat ile te'vili anlaşılır.

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfi hareket değildir. Rıza-yı İlâhiye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i İlâhiyeye karışmamaktır. Bizler âsâyişi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.

üç vazifelerden birisini bir cihette yapması itibariyle, ahirzamanın Büyük Mehdî ünvanını almamışlar.

Hem mahkemede Denizli ehl-i vukufu, bazı şakirtlerin bu itikadlarına göre, bana karşı demişler ki: "Eğer Mehdilik dava etse, bütün şakirdleri kabul edecekler." Ben de onlara demiştim: "Ben, kendimi seyyid bilemiyorum. Bu zamanda nesiller bilinmiyor. Halbuki ahirzamanın o büyük şahsı, Âl-i Beytten olacaktır. Gerçi manen ben Hazret-i Ali'nin (r.a.) bir veled-i manevîsi hükmünde ondan hakikat dersini aldım ve Âl-i Muhammed Aleyhisselam bir manada hakikî Nur Şakirdlerine şamil olmasından, ben de Âl-i Beytten sayılabildim; fakat bu zaman şahs-ı manevî zamanı olmasından ve Nurun mesleğinde hiçbir cihette benlik ve şahsiyet ve şahsî makamları arzu etmek ve şan şeref kazanmak olmaz; ve sırr-ı ihlâsa tam muhalif olmasından, Cenab-ı Hakka hadsiz şükür ediyorum ki, beni kendime beğendirmemesinden, ben öyle şahsî ve haddimden hadsiz derece fazla makamata gözümü dikmem ve Nurdaki ihlâsı bozmamak için, uhrevî makamat dahi bana verilse, bırakmaya kendimi mecbur biliyorum" dedim. O ehl-i vukuf sustu.

Emirdağ Lahikası-I, ss. 231-233.

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfi hareket değildir.

Umum Nur talebelerine Üstad Bediüzzaman'ın vefatından önce vermiş olduğu en son derstir

Aziz kardeşlerim,

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfi hareket değildir. Rıza-yı İlâhiye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i İlâhiyeye karışmamaktır. Bizler âsâyişi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.

Meselâ, kendimi misal alarak derim: Ben eskiden beri tahakküme ve terzile karşı boyun eğmemişim. Hayatımda tahakkümü kaldırmadığım, birçok hadiselerle sabit olmuş. Meselâ, Rusya'da kumandana ayağa kalkmamak, Divan-ı Harb-i Örfide idam tehdidine karşı mahkemedeki paşaların suallerine beş para ehemmiyet vermediğim gibi, dört kumandanlara karşı bu tavrım, tahakkümlere boyun eğmediğimi gösteriyor. Fakat bu otuz senedir müsbet hareket etmek, menfi hareket etmemek ve vazife-i İlâhiyeye karışmamak hakikati için, bana karşı yapılan muamelelere sabırla, rıza ile mukabele ettim. Cercis Aleyhisselâm gibi ve Bedir, Uhud muharebelerinde çok cefa çekenler gibi, sabır ve rıza ile karşıladım.

Evet, meselâ seksen bir hatâsını mahkemede ispat ettiğim bir müdde-i umumînin yanlış iddiaları ile aleyhimizdeki kararına karşı, beddua dahi etmedim. Çünkü asıl mesele bu zamanın cihad-ı mânevîsidir. Mânevî tahribatına karşı sed çekmektir. Bununla dahilî âsâyişe bütün kuvvetimizle yardım etmektir.

Evet, mesleğimizde kuvvet var. Fakat bu kuvvet, âsâyişi muhafaza etmek içindir. **وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى** (Hiçbir günahkar başkasının günahını yüklenemez. (En'am Suresi: 164.)) düsturu ile-ki "Bir cânî yüzünden onun kar-

deşi, hanedanı, çoluk-çocuğu mesul olamaz”-işte bunun içindir ki, bütün hayatımda bütün kuvvetimle âsâyişi muhafazaya çalışmışım. Bu kuvvet dahile karşı değil, ancak hâricî tecavüze karşı istimal edilebilir. Mezkûr âyetin düsturuyla vazifemiz, dahildeki âsâyişe bütün kuvvetimizle yardım etmektir. Onun içindir ki, âlem-i İslâmda âsâyişi ihlâl edici dahilî muharebat ancak binde bir olmuştur. O da aradaki bir içtihad farkından ileri gelmiştir. Ve cihad-ı mâneviyenin en büyük şartı da vazife-i İllâhiyeye karışmamaktır ki, “Bizim vazifemiz hizmettir; netice Cenab-ı Hakka âittir. Biz vazifemizi yapmakla mecbur ve mükellefiz.”

Ben de Celâleddin Harzemşah gibi, “Benim vazifem hizmet-i imaniyedir; muvaffak etmek veya etmemek Cenab-ı Hakkın vazifesidir” deyip ihlâs ile hareket etmeyi Kur’ân’dan ders almışım.

Haricî tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir. Çünkü düşmanın malı, çoluk çocuğu ganimet hükmüne geçer. Dahilde ise öyle değildir. Dâhildeki hareket, müsbet bir şekilde mânevî tahrîbata karşı mânevî, ihlâs sırrıyla hareket etmektir. Hariçteki cihad başka, dahildeki cihad başkadır. Şimdi milyonlar hakikî talebeleri Cenab-ı Hak bana vermiş. Biz bütün kuvvetimizle dahilde ancak âsâyişi muhafaza için müsbet hareket edeceğiz. Bu zamanda dahil ve hariçteki cihad-ı mâneviyedeki fark pek azımdır.

Said Nursi (Emirdağ Lahikası, s. 455-457)

Şeytandan ve siyasette Allah’a sığınırım

Biz müteharrik-i bizzat değiliz, bilvasıta müteharrikiz. Avrupa üflüyor, biz burada oynuyoruz

Aynı gün pür-ümid, başka ve dünyevî bir meclise gittim. Dünyeviler dediler: “Neden geldin geleli siyasete karışmıyorsun?”

Dedim: “Şeytandan ve siyasette Allah’a sığınırım.”

“Evet, İstanbul siyaseti İspanyol hastalığı gibi bir hastalıktır. Fikri hezeyanlaştırır. Biz müteharrik-i bizzat değiliz, bilvasıta müteharrikiz. Avrupa üflüyor, biz burada oynuyoruz. O tenvim ile telkin eder, biz kendimizden hayal edip, asammane tahrîbimizde eser-i telkini icra ederiz. Mâdem ki menba Avrupa’dadır. Gelen cereyan ya menfi veya müsbettir. Menfiye kapılan harf gibi, “Başkasındaki bir manaya delâlet eder” yahut “Kendi kendine bir manaya delâlet etmez” tarif edilir. Demek bütün harekâtı, bizzat hariç hesabına geçer. Çünkü iradesi hükümsüzdür. Hulûs-u niyeti fayda vermez. Bahusus menfi iki cihet zaaf ile hariç cereyanının kuvvetine bir âlet-i laya’kıl olur.

“Diğer müsbet cereyan ise ki, dahilden muvafık şeklini giyer. İsim gibi ‘Kendinde bulunan bir manaya delâlet eder.’ Hareketi kendinedir. Teba-i haricedir. Lâzım-ı mezheb mezheb olmadığından, belki muahez değil. Bahusus iki cihetle kuvveti, hariç cereyanın müsbet ve za’fına inzımam etse, harici kendine âlet-i lâyeş’ur edebilir.”

Dediler: “Dinsizliği görmüyormusun, meydan alıyor. Din namına meydana çıkmak lâzım.”

*İstanbul siyaseti
İspanyol hastalığı gibi bir
hastalıktır. Fikri
hezeyanlaştırır.
Biz müteharrik-i
bizzat değiliz,
bilvasıta müteharrikiz.
Avrupa üflüyor, biz burada
oynuyoruz.*

“Kim fasık siyasetdaşını, mütedeyyin muhalifine, su-i zan bahaneleriyle tercih etse, muharriki siyasetçiliktir. Hem umumun mâl-i mukaddesi olan dini, inhisar zihniyetiyle kendi meslekdaşlarına daha ziyade has göstermekle, kavi bir ekseriyette, dine aleyhdarlık meyli uyandırmakla nazardan düşürmek ise, muharriki tarafgirliktir.”

Dedim: “Evet, lâzımdır. Fakat kat’i bir şart ile ki, muharrik, aşk-ı İslâmiyet ve hâmiyet-i diniye olmalı. Eğer muharrik veya müreccih, siyasetçilik veya tarafgirlik ise, tehlikelidir. Birincisi hata da etse, belki ma’fuvdur. İkincisi isabet de etse, mes’uldür.”

Denildi: “Nasıl anlarız?”

Dedim: “Kim fasık siyasetdaşını, mütedeyyin muhalifine, su-i zan bahaneleriyle tercih etse, muharriki siyasetçiliktir. Hem umumun mâl-i mukaddesi olan dini, inhisar zihniyetiyle kendi meslekdaşlarına daha ziyade has göstermekle, kavi bir ekseriyette, dine aleyhdarlık meyli uyandırmakla nazardan düşürmek ise, muharriki tarafgirliktir.”

“Meselâ, iki adam döğüşürler. Biri, zaif düşeceğini hissederken, elindeki Kur’ân’ı kaviye uzatmakla himayesini davet edip, kavi bir ele vermek lâzımdır. Tâ beraber çamura düşmesin. Kur’ân’a muhabbetini, hürmetini gösterebilir. Kur’ân’ı, Kur’ân olduğu için sevsin. Eğer kavinin karşısına siper etse, himayet damarını tahrik etmeye bedel, hiddetini celb eder. Kur’ân’ı kavi bir hâdimden mahrum bırakmakla, zaif bir elde beraber yere düşerse o, Kur’ân’ı kendi nefsi için sever demektir.”

“Evet, dine imale etmek ve iltizama teşvik etmek ve vazife-i diniyelerini ihtar etmekle dine hizmet olur. Yoksa dinsizsiniz dese, onları tecavüze sevk etmektir. Din dahilinde menfi tarzda istimal edilmez. Otuz sene halife olan bir zat, menfi siyaset namına istifade edildi zanniyle, Şeriata gelen tecavüzü gördünüz. Acaba şimdiki menfi siyasetçilerin fetvalarından istifade edecek kimdir, bilir misin? Bence İslâm’ın en şedit hasmıdır ki, hançerini İslâm’ın ciğerine saplamıştır.”

Dediler: “İttihada şedit bir muarız idin, neden şimdi sükût ediyorsun?”

Dedim: “Düşmanların onlara şiddet-i hücumundan; düşmanın hedef-i hücumu onların hasenesi olan azim ve sebatdır ve İslâmiyet düşmanına vasıta-i tesmim olmaktan feragatıdır.”

“Bence yol ikidir. Mizanın iki kefişi gibi. Birinin hiffeti, ötekinin sıklığına geçer. Ben tokadımı Antranik ile beraber Enver’e, Venizelos ile beraber Said Halim’e vurmam. Nazarımda vuran da sefildir.”

Dediler: “Fırkacılık lazım-ı meşrutiyettir.”

Dedim: “Bizdekilerde hutut-u efkâr telâki için mütemayilen imtidada bedel, münhariften gittiğinden nokta-i telâki vatanda, belki kürede görülüyor. Vücut, adem gibi, birinin vücudu ötekinin ademini ister.”

“İnad bazan müfrit fırka müteassıplarına, dalâl ve batılı iltizam ettirir. Şeytan birisine yardım etse, melek der, rahmet okutur. Ötekinde melek görse, libasını değiştirmiştir der, lanet eder. Su-i zan ve hüsn-ü zan nazariyle dürbinin iki tarafı gibi leh, aleydar... Vâhi emareyi bürhan, bürhanı vâhi emare görür.”

“İşte şu zulümdür “İnsan ise, şüphesiz ki, çok zalimdir” (İbrahim Sûresi, 34.) sırrını gösterir. Zira hayvanın aksine olarak kuva ve meyilleri fitraten tahdit edilmemiş, meyl-i zulüm hadsizdir. Lâsiyemma enenin eşkâl-i habisesi olan hodgâmlık, hodfikirlik, hodbinlik, hodendişlik, gurur ve inad

o meyle inzımmam etse, öyle ekberü'l-kebairi icar eder ki, daha beşer ona isim bulmamış. Cehennemün lüzumuna delil olduğu gibi, cezası da yalnız Cehennem olabilir.

“Meselâ : Birisinin bir sıfatından darılsa, mecma-ı evsafı mâsume olan şahsına, hattâ ehibbasına, hattâ meslekdaşına zulmünü teşmil eder “Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez (En'âm Sûresi, 164.)”e karşı temerrüd eder.

“Meselâ: Muhteris bir intikam veya müntakim bir hilaf ile bir kere demiş: ‘İslâm mağlub olacak, kalbi parçalanacak.’ Sırf o mura-i ruhtan gelen, yalancı fikirden çıkan meş’um sözünü doğru göstermek için, İslâm’ın mağlubiyetini, İslâm’ın perişanlığını arzu eder, alkışlar. Hasımın darbesinden mütelezziz olur. İşte şu alkışı ve gaddar telezüzüdür ki, mecruh İslâm’ı müşkil mevkide bırakmış. Zira hançerini İslâm’ın ciğerine saplamış olan hasım, “sükût et” demiyor. “Alkışla, mütelezziz ol, beni sev.” diyor, onları misâl gösteriyor.

İşte size dehşetli bir günah ve zulüm ki, ancak haşırdeki mizan tartabilir. “Diğerini buna kıyasla.”

(Sünubat, s. 64-70.)

İstibdada cumhuriyet demek

Ve sizi iğfal eden ve adliyei şaşırtan ve hükümeti bizimle vatana ve millete zararlı bir surette meşgul eyleyen muarızlarımız olan zındıklar ve münaflıklar, istibdad-ı mutlaka “cumhuriyet” nâmı vermekle, irtidad-ı mutlaka rejim altına almakla, sefahet-i mutlaka “medeniyet” ismi vermekle, cebr-i keyfi-i küfriye “kanun” ismini takmakla hem sizi iğfal, hem hükümeti işgal, hem bizi perişan ederek, hâkimiyet-i İslâmiyeye ve millete ve vatana ecnebi hesabına darbeler vuruyorlar.

Şualar, s. 256.

Vicdan Hürriyeti prensibi

Üçüncü sual: Bir mektubun yirmi kelimesinde beş kelime kusurlu görülse, o beş kelime sansür edilir. Mütebâkisine izin vermek bir düstur iken, Eskişehir Mahkemesinin dört ay tetkikten sonra, yüz bin kelime içinde zâhirî nazarda zararlı tevehhüm edilen yalnız on beş kelimededen başka bulmamasıyla ve Heyet-i Vekile de dört yüz sayfalı Zülfikar’ın yalnız iki sayfasında (şimdiki kanuna uygun olmamasından) otuz sene evvel yazılan iki âyetin tefsirinden başka ilişmemesi ve Denizli ve Ankara ehl-i vukufu on beş sehivden başka ilişmemesiyle ve şimdiye kadar yüz binler adamın ıslahına vesile olmasıyla, vatana ve millete bin büyük menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur’a küçük bir hizmet eden veya kendi imanını kurtardığı için bir risalesini yazan ve Emirdağında garip ve ihtiyarlığımı şefkaten bana kardeşlik eden Çalışkanlar gibi rıza-yı İlâhî için bana hizmet eden biçareleri iş mevsiminde ve dehşetli kışta taht-ı tevkife almak, hükümet-i cumhuriyenin hangi prensibiyle kabil-i tevkif olabilir? Ve hangi kanunu, müsaade etmeye imkânı var?

Muhteris bir intikam veya müntakim bir hilaf ile bir kere demiş: ‘İslâm mağlub olacak, kalbi parçalanacak.’ Sırf o mura-i ruhtan gelen, yalancı fikirden çıkan meş’um sözünü doğru göstermek için, İslâm’ın mağlubiyetini, İslâm’ın perişanlığını arzu eder, alkışlar.

Cumhuriyet ki,
adâlet ve meşve-
ret ve kânunda
inhisâr-ı kuv-
vetten ibârettir.
On üç asır evvel
Şeriat-ı Garra
teessüs ettiğün-
den, ahkâmda
Avrupa'ya
dilencilik etmek,
dini İslâma büyük
bir cinâyettir. Ve
şimale mütevecci-
hen namaz kılmak
gibidir. Kuvvet
kânunda olmalı.
Yoksa istibdat
tevzî olunmuş
olur.

Madem cumhuriyet prensipleri hürriyet-i vicdan kanunu ile dinsizle-
re ilişmiyor; elbette mümkün olduğu kadar dünyaya karışmayan ve ehl-i
dünya ile mübareze etmeyen ve âhretine ve imanına ve vatanına dahi nâfi
bir tarzda çalışan dindarlara da ilişmemek gerektir ve elzemdir. Bin se-
neden beri bu milletin gıda ve ilâç gibi bir hâcet-i zaruriyesi olan takvâyı
ve salâhati bu mazhar-ı enbiya olan Asya'da hükmeden ehl-i siyaset yasak
etmez ve edemez biliyoruz.

Yirmi seneden beri münzevî yaşayan ve yirmi sene evvelki Said'in ka-
fasıyla sorduğu bu suallerde bu zamanın tarz-ı telâkkisine uygun gelmeyen
kusurlarına bakmamak, insaniyetin muktezasıdır.

Vatan ve millet ve âsâyişin menfaati hesabına bunu da hatırlatmak bir
vazife-i vataniyem olması cihetiyle derim: Böyle bize ve Risale-i Nur'a az
bir münasebetle taht-ı tevkife alınmak, gücendirmek yüzünden vatana ve
âsâyişe dindarâne menfaati bulunan pekçok zatları idare aleyhine çevire-
bilir, anarşiliğe meydan verir. Evet, Risale-i Nur ile imanlarımı kurtaran ve
millete zararsız ve tam menfaattar vaziyete girenler yüz binden çok ziyade-
dir. Hükûmet-i cumhuriyenin belki her büyük dairesinde ve milletin her
tabakasında faydalı ve müstakimâne bir surette bulunuyorlar. Bunları gü-
cendirmek değil, belki himaye etmek elzemdir.

Şekvâmızı dinlemeyen ve bizi söyletmeyen ve bahanelerle sıkıştıran bir
kısım resmî adamlar, vatan aleyhinde anarşiliğe meydan açıyorlar diye kuv-
vetli bir vehim hatırımıza geliyor.

Hem maslahat-ı hükûmet namına derim: Madem Beşinci Şuayı, hem
Denizli, hem Ankara mahkemeleri tetkik edip ilişmemişler, bize verdiler.
Elbette onu yeniden resmîyete koyup dedikodulara meydan açmamak, ida-
rece zarurîdir. Biz o risaleyi, mahkemelerin ellerine geçmeden ve onu teş-
hirlerinden evvel gizlediğimiz gibi, Afyon hükûmet ve mahkemesi dahi onu
medar-ı sual ve cevap etmemeli. Çünkü kuvvetlidir, reddedilmez. Kablel-
vuku haber vermiş, doğru çıkmış. Hem hedefi dünya değil; olsa olsa, ölmüş
gitmiş bir şahsa, müteaddit mânâlarından bir mânâsı muvafık geliyor. Onun
dostluğu taassubuyla o gaybî ihbarı ve mânâyı resmîyete koymamayı ve bizi
onunla muaheze etmekle daha ziyade teşhirine yol açmamayı, vatan ve mil-
let ve âsâyiş ve idare hesabına ihtar etmeye vicdanım beni mecbur eyledi.

Cumhuriyetin temel prensipleri

Cumhuriyet ki, adâlet ve meşveret ve kânunda inhisâr-ı kuvvetten
ibârettir. On üç asır evvel Şeriat-ı Garra teessüs ettiğinden, ahkâmda
Avrupa'ya dilencilik etmek, dini İslâma büyük bir cinâyettir. Ve şimale mü-
teveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kânunda olmalı. Yoksa istibdat

tevzî olunmuş olur. **إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ** hâkim ve âmir-i vicdanî ol-
malı. O da; mârifet-i tam ve medeniyet-i âmm veyâhut din-i İslâm namıyla
olmalı. Yoksa istibdat daima hükümfermâ olacaktır.

İttifak hüddâdadır, hevâda ve heveste değil. İnsanlar hür oldular, ama yine
abdullahtırlar. Her şey hür oldu. Şeriat da hürdür, meşrutiyet de. Mesâil-i

Şeriâtı rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru, insanın kusuruna senet ve özür olamaz. Yeis mâni-i her kemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" istibdadın yadigârıdır. Bu cümlelerin mâbeynini rabtedecek olan mukadde-matı, Türkçe bilmediğim için mütâliinin fikirlerine havale ediyorum.

(*Hutbe-i Şamiye, s. 93*)

Risale-i Nur'daki şefkat, hakikat, hak, bizi siyasetten men etmiş

"Risale-i Nur'daki şefkat, hakikat, hak, bizi siyasetten men etmiş. Çün-kü mâsumlar belâya düşerler; onlara zulmetmiş oluruz." Bazı zâtlar bunun izahını istediler. Ben de dedim:

Şimdiki fırtınalı asırda gaddar medeniyetten neşet eden hodgâmlık ve asabiyet-i unsuriye ve umumî harpten gelen istibdadat-ı askeriye ve dalâletten çıkan merhametsizlik cihetine öyle bir eşedd-i zulüm ve eşedd-i istibdadat meydan almış ki, ehl-i hak, hakkını kuvvet-i maddiye ile müda-faa etse, ya eşedd-i zulüm ile, tarafgirlik bahanesiyle çok biçareleri yakacak; o hâlette o da ezlem olacak ve mağlûp kalacak. Çünkü, mezkûr hissiyatla hareket ve taarruz eden insanlar, bir iki adamın hatasıyla yirmi otuz adamı, âdi bahanelerle vurur, perişan eder. Eğer ehl-i hak, hak ve adalet yolunda yalnız vurana vursa, otuz zayiata mukabil yalnız biri kazanır, mağlûp vaziyetinde kalır. Eğer mukabele-i bilmisil kaide-i zâlimânesiyle, o ehl-i hak dahi bir ikinin hatasıyla yirmi otuz biçareleri ezseler, o vakit, hak namına dehşetli bir haksızlık ederler.

İşte, Kur'ân'ın emriyle, gayet şiddetle ve nefretle siyasetten ve idareye karışmaktan kaçındığımızın hakikî hikmeti ve sebebi budur. Yoksa bizde öyle bir hak kuvveti var ki, hakkımızı tam ve mükemmel müdafaa edebilir-dik. (*Şualar, 260*)

Ey kardeşlerim! Kırk beş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki, o Said siyasetle içtimaiyat-ı İslâmiye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki, o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Haşâ, belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim." Evet, o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki, bazı münâfik zındıkların siyaseti dinsizliğe âlet etmeye teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyetin hakaikına bir hizmetkâr, bir âlet yapmaya çalışmış.

Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: O gizli münâfik zındıkların garplılaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil bir kısım dindar ehl-i siyaset dini siyaset-i İslâmiyeye âlet etmeye çalışmış-lardı. İslâmiyet güneşi yerdeki ışıklara âlet ve tabi olamaz. Ve âlet yapmak İslâmiyetin kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir. Hattâ Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki:

Bir sâlih âlim kendi fikr-i siyasîsine muvafık bir münâfıkı hararetle senâ etti ve siyasetine muhalif bir salih hocayı tenkid ve tefsik etti.

Eski Said ona dedi: "Bir şeytan senin fikrine yardım etse rahmet okuta-caksın. Senin fikr-i siyasiyene muhalif bir melek olsa lânet edeceksin."

Kırk beş sene evvel Eski Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki, o Said siyasetle içtimaiyat-ı İslâmiye ile ziyade alâkadardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki, o, dini siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Haşâ, belki o bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatını bin siyasete tercih ederim."

Bence, muhâlif-i hakikat-i Şeriat olan şeyler, Meşrûtiyete dahi muhâlifdir, ya günahlarıdır veya ilcâ-i zarûrettir. Farz ediniz, şu siyâset muhâlif olsun, yine telâşa mahâl yoktur. Zîrâ, Şeriat-ı Garrânın bin kısmından bir kısmıdır ki, siyâsete taallûk eder. O kısmın ihmâliyle, Şeriat ihmâl olunmaz.

Bunun için Eski Said, “Şeytandan ve siyasetten Allah’a sığınırım” dedi. Ve otuz beş seneden beri siyaseti terk etti.

Bence, muhâlif-i hakikat-i Şeriat olan şeyler, Meşrûtiyete dahi muhâlifdir, ya günahlarıdır veya ilcâ-i zarûrettir. Farz ediniz, şu siyâset muhâlif olsun, yine telâşa mahâl yoktur. Zîrâ, Şeriat-ı Garrânın bin kısmından bir kısmıdır ki, siyâsete taallûk eder. O kısmın ihmâliyle, Şeriat ihmâl olunmaz.

Evet, imtisâl etmemek, inkâr etmek demek değildir. Hem de, Devlet-i Osmâniyeye tâbî olan İslâmların on beş misli İslâmlar, sırf siyâset-i ecânib altındadırlar. Onların dinlerine zarar gelmez; nerede kaldı ki, şu hükûmetteki; kendisi İslâm, millet-i hâkimesi İslâm, üssü'l-esâs-ı siyâseti de şu düsturdur: “Bu devletin dîni, dîn-i İslâmdır. Şu esâsı vikâye etmek vazifemizdir. Çünkü, milletimizin mâye-i hayatıyesidir.”

Suâl: Demek, hükûmet bundan sonra da İslâmiyet ve din için hizmet edecek midir?

Cevap: Hay hay. Bâzi akılsız dinsizler müstesnâ olmak şartıyla, hükûmetin hedef-i maksadı, velev gizli ve uzak olsa bile, uhuvvet-i imâniye sırrıyla, üç yüz milyonu bir vücut eden ve nûrânî olan İslâmiyetin silsilesini takviye ve muhâfaza etmektir. Zîrâ, nokta-i istinad ve nokta-i istimdat yalnız odur. Yağmurun katarâtı, nûrun lemeâtı dağınık ve yayılmış kaldıkça çabuk kurur, çabuk söner. Fakat, sönmek ve mahvolmamak için, Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak bize “Ayrılıklara düşüp dağılmayın.” (Şura Sûresi, 13.) ve “Ümidinizi kesmeyin.” (Zümer Sûresi, 53.) ile ezel cânibinden nidâ ediyor. Evet, şeş cihetten nağme-i “Ümidinizi kesmeyin” eyler hurûş.

Evet, zarûret ve incizap ve temâyül ve tecârüb ve tecâvüb ve tevâtür, o katarât ve lemeâtı musâfaha ettirerek ortalarındaki mesâfeyi tayyedip, bir havz-ı âb-ı hayatı ve dünyayı ışıklandıracak bir elektrik-i nevwâreyi teşkil edecektir. Zîrâ, kemâlin cemâli dindir. Hem, din saadetin ziyâsıdır, hissin ulviyetidir, vicdânın selâmetidir. *Münazarat, s. 53-54.*

Hizmet-i Kur’ân, beni hayat-ı içtimâiye-i siyasiye-i beşeriyeyi düşünmekten menediyor. Şöyle ki: Hayât-ı beşeriye bir yolculuktur. Şu zamanda, Kur’ân’ın nuriyle gördüm ki, o yol bir bataklığa girdi. Mülevves ve ufûnetli bir yolda gider. Bir kısmı, mümkün olduğu kadar çamurdan, bataklıktan kurtulmak için bâzı vasıtaları bulmuş. Bir kısm-ı ekseri; o ufûnetli, pis, çamurlu bataklık içinde karanlıkta gidiyor. Yüzde yirmisi, sarhoşluk sebebiyle, o pis çamuru misk ü amber zannederek yüzüne gözüne bulaştırıyor; düşerek kalkarak gider, tâ boğulur. Yüzde sekseni ise; bataklığı anlar, ufûnetli, pis olduğunu hisseder, fakat mütehayyirdirler, selâmetli yolu göremiyorlar...

İşte bunlara karşı iki çare var:

Birisi: Topuz ile o sarhoş yirmisini ayıltmaktır.

İkincisi: Bir nur göstermekle mütehayyirlere selâmet yolunu irâe etmektir.

Ben bakıyorum ki, yirmiye karşı seksen adam, elinde topuz tutuyor. Halbuki o bicâre ve mütehayyir olan seksene karşı hakkıyla nur gösterilmiyor; gösterilse de bir elinde hem sopa, hem nur olduğu için emniyetsiz oluyor. Mütehayyir adam, “Acaba nurla beni celb edip topuzla dövmek mi istiyor?” diye telâş eder. Hem de bâzan ârızalarla topuz kırıldığı vakit, nur

dahi uçar veya söner.

İşte o bataklık ise, gaffletkârane ve dalâlet-pîşe olan sefihane hayat-ı içtimâiye-i beşeriyedir. O sarhoşlar; dalâletle telezzüz eden mütemerridlerdir. O mütehayyir olanlar, dalâletten nefret edenlerdir, fakat çıkamıyorlar; kurtulmak istiyorlar, yol bulamıyorlar; mütehayyir insanlardır. O topuzlar ise, siyaset cereyanlarıdır. O nurlar ise, hakaik-ı Kur'âniyedir. Nûra karşı kavga edilmez, ona karşı adâvet edilmez. Sırf şeytân-ı racîmden başka ondan nefret eden olmaz. İşte ben de Nûr-u Kur'ân'ı elde tutmak için, "Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım" deyip, siyaset topuzunu atarak, iki elim ile nûra sarıldım. Gördüm ki: Siyaset cereyanlarından; hem muvâfıkta, hem muhalifte o nurların âşıkları var. Bütün siyaset cereyanlarının ve tarafgirliklerin çok fevkünde ve onların garazkârane telâkkiyatlarından müberra ve sâfi olan bir makamda verilen ders-i Kur'ân ve gösterilen envâr-ı Kur'âniyeden hiçbir taraf ve hiçbir kısım çekinmemek ve ittiham etmemek gerektir. Meğer dinsizliği ve zındıkayı siyaset zannedip ona tarafgirlik eden insan sûretinde şeytanlar ola veya beşer kıyafetinde hayvanlar ola...

Elhamdülillâh, siyasetten tecerrüd sebebiyle, Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlarını propaganda-i siyaset ittihamı altında cam parçalarının kıymetine indirmedim. Belki gittiçe o elmaslar kıymetlerini her taifenin nazarında parlak bir tarzda ziyadeleştiriyor.

Mektubat, s. 52-53.

Siyasetteki Muktesit Meslek

Suâl: İnkılâptan on sene evvel, hükûmete nihayet derecede müteriz olduğun halde, hükûmete hücum edenlere dahi îtiraz ederdin. Hattâ selâtin-i Osmâniyeyi ifratla senâ ederdin; hattâ derdin: "Muhtemeldir, Abdulhamid, muktedir değil ki dizgini gevşetsin, milletin saadetine yol versin. Veyahut hatâ bir içtihad ile olabilir, bir gayr-i makbul özü kendine bulsun. Veyahut avanelerinin ve vehminin elinde mahpus gibidir." Sonra birden bütün kabahati ona attın. Neden hem îtiraz, hem hücum ederdin; hem de bâzılara karşı müdâfaa ederdin?

Cevap: İnkılâptan on altı sene evvel, Mardin cihetlerinde, beni hakka irşad eden bir zâta rast geldim. Siyâsetteki muktesit mesleği bana gösterdi. Hem, tâ o vakitte, meşhur Kemâl'in "Rüyâ"siyle uyandım. Lâkin, maatteessüf, sû-i tesâdüf ile hükûmete îtiraz edenlerden ehl-i ifrat ve ehl-i tefrite rast geldim. Ehl-i ifratın bir kısmı, Arap'tan sonra İslâmiyet'in kıvâmı olan Etrâkı tadmül ediyorlardı. Hattâ bir kısmı o derece tecâvüz etti ki, ehl-i kânunu tekfir ederdi. Otuz sene evvel olan Kanun-u Esâsiyi ve hürriyetin ilânını tekfire delil gösterdi, "Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse... (Mâide, 44-47.)" hüccet ederdi. Bîçare bilmezdi ki, "Kim hükmetmezse..." bilmânâ "Kim tasdik etmezse"dir. Acaba sâbık istibdâdı, hürriyet zanneden ve Kanun-u Esâsiye îtiraz eden adamlara nasıl îtiraz etmeyeceğim? Çendan, hükûmete îtiraz ederlerdi; lâkin, onlar, istibdâdın daha dehşetlisini istediler. Bunun için onları reddederdim. İşte, şimdi ehl-i hürriyeti tadmül eden şu kısımındır.

*Elhamdülillâh,
siyasetten tecerrüd sebebiyle,
Kur'ân'ın elmas gibi hakikatlarını
propaganda-i siyaset ittihamı
altında cam parçalarını kıymetine
indirmedim. Belki gittiçe o elmaslar
kıymetlerini her taifenin nazarında
parlak bir tarzda ziyadeleştiriyor.*

Müsbet hareket
etmektir ki, yani,
kendi mesleğinin
muhabbetiyle
hareket etmek.
Başka mesleklerin
adaveti ve başka-
larının tenkîsi,
onun fikrine ve
ilmine müdahale
etmesin, onlarla
meşgul olmasın.

İkinci kısım olan ehl-i tefriti gördüm. Dini bilmiyorlar, ehl-i İslâm'a insafsızca îtiraz ediyorlar, taassubu delil gösteriyorlardı. İşte şimdi Osmanlılık-tan tecerrüd edip, tam tamına Avrupa'ya temessül etmek fikrinde bulunanlar şu kısımdandır. Bununla beraber, istibdat kendini muhâfaza etmek için herkese vesvese verdiği gibi, beni inkılâptan on sene evvel aldattı ki, ehl-i ihtilâlin ekseri mâsumdur. Lillâhilhamd, o vesvese bir iki sene zarfında zâil oldu. Tâ o vakitte anladım; bizim ekser ahrarımız, mûtekid Müslümanlardır.

Elhâsıl: Hükûmete hücum edenler, bâzıları "Haydo, Haydo" derlerdi, bâzıları "Haydar Ağa, Haydar Ağa" derlerdi; ben "Haydar" derdim, şimdi de "Haydar" diyorum, vesselâm. (*Münazarat, s.123-125.*)

Ehl-i hidâyet ve diyânet ve ehl-i ilim ve tarikat, hak ve hakikate istinad ettikleri için ve herbiri bizzat tarik-ı hakta yalnız Rabbini düşünüp tevfikına itimat ederek gittiklerinden, manen o meslekten gelen izzetleri var. Zaaf hissettiği vakit, insanların yerine Rabbine müracaat eder, medet Ondan ister. Meşreplerin ihtilafıyla, zahir meşrebine muhalif olana karşı muavenet ihtiyacını tam hissetmiyor, ittifaka ihtiyacını göremiyor. Belki hodgâmlık ve enaniyet varsa, kendini haklı ve muhalifini haksız tevehhüm ederek, ittifak ve muhabbet yerine, ihtilaf ve rekabet ortaya girer. İhlâsı kaçıır, va-zifesi zîr ü zeber olur.

İşte, bu müthiş sebebin verdiği vahim neticeleri görmemenin yegâne çaresi, Dokuz Emirdir.

1. Müsbet hareket etmektir ki, yani, kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmek. Başka mesleklerin adaveti ve başkalarının tenkîsi, onun fikrine ve ilmine müdahale etmesin, onlarla meşgul olmasın.

2. Belki, daire-i İslamiyet içinde, hangi meşrepte olursa olsun, medar-ı muhabbet ve uhuvvet ve ittifak olacak çok rabita-i vahdet bulunduğunu düşünüp ittifak ederek...

3. Ve haklı her meslek sahibinin, başkasının mesleğine ilişmemek cihetinde hakkı ise: "Mesleğim haktır," yahut "daha güzeldir" diyebilir. Yoksa başkasının mesleğinin haksızlığını veya çirkinliğini ima eden "Hak yalnız benim mesleğimdir" veyahut "Güzel benim meşrebimdir" diyemez olan insaf düsturunu rehber etmek.

4. Ve ehl-i hakla ittifak, tevfik-ı İlahînin bir sebebi ve diyanetteki izzetin bir medarı olduğunu düşünmekle...

5. Hem ehl-i dalalet ve haksızlık—tesanüd sebebiyle—cemaat suretindeki kuvvetli bir şahs-ı manevinin dehâsıyla hücumu zamanında, o şahs-ı maneviye karşı, en kuvvetli ferdi olan mukavemetin mağlup düştüğünü anlayıp, ehl-i hak tarafındaki ittifak ile bir şahs-ı manevi çıkarıp, o müthiş şahs-ı manevi-i dalalete karşı hakkaniyeti muhafaza ettirmek.

6. Ve hakkı, batılın savletinden kurtarmak için,

7. Nefsini ve enaniyetini,

8. Ve yanlış düşündüğü izzetini,

9. Ve ehemmiyetsiz rekabetkarane hissiyatını terk etmekle ihlâsı kazanır, vazî-fesini hakkıyla ifa eder. *Lem'alar, s.145-146.*

Sual: Neden, ne dahilde, ne hariçte bulunan cereyanlara ve bilhassa siyasetli cemaatlere hiçbir alaka peyda etmiyorsun? Ve Risale-i Nur ve şakirtlerini mümkün olduğu kadar o cereyanlara temastan menediyorsun? Halbuki, eğer temas etsen ve alakadar olsan, birden binler adam Risale-i Nur dairesine girip, parlak hakikatlerini neşredeceklerdi; hem bu kadar sebepsiz sıkıntılara hedef olmayacaktın!

Elcevap: Bu alakasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi, mesleğimizin esası olan ihlas bizi menediyor. Çünkü bu gaffet zamanında, hususan tarafgirane mefkûreler sahibi, herşeyi kendi mesleğine alet ederek, hatta dinini ve uhrevî hareketini da, o dünyevî mesleğe bir nevi alet hükmüne getiriyor. Halbuki, hakaik-ı imaniye ve hizmet-i Nuriye-i kudsiye, kainatta hiçbir şeye alet olamaz. Rıza-yı İlahiden başka bir gayesi olamaz. Halbuki şimdiki cereyanların tarafgirane çarpışmaları hengamında bu sırr-ı ihlası muhafaza etmek, dinini dünyaya alet etmemek müşkilleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inayet ve tevfiğ-ı İlahiyeye dayanmaktır.

İçtinabımızın çok sebeplerinden bir sebebi de; Risale-i Nur'un dört esasından birisi olan şefkat etmek, zulüm ve zarar etmemektir. Çünkü, *وَلَا تَنْدُرُ وَارِيَةً وَنَزَّأُخْرَى* yani "Birisinin hatasıyla, başkası veya akrabası hatakar olmaz; cezaya müstehak olmaz" olan düstur-u irade-i İlahiyeye karşı, bu zamanda *إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظِرٌ* sırrıyla şedid bir zulüm ile mukabele eder. Tarafgirlik hissiyle, bir caninin hatasıyla, değil yalnız akrabasına, belki taraftarlarına dahi adavet eder. Elinden gelse zulmeder. Elinde hüküm varsa, bir adamın hatasıyla bir köye bomba atar. Halbuki bir masumun hakkı, yüz canı için feda edilmez; onların yüzünden ona zulmedilmez. Şimdiki vaziyet, yüz masumu birkaç canı için zararlara sokar. Mesela, hatalı bir adama müteallik, biçare ihtiyar valide ve pederi ve masum çoluk çocukları ezmek, perişan etmek, tarafgirane adavet etmek, şefkatin esasına zıttır. Müslümanlar içinde tarafgirane cereyanlar yüzünden, böyle masumlar zulümden kurtulamıyorlar. Husûsan ihtilale sebebiyet veren vaziyetler, bütün bütün zulmü dağıtır, genişletir. Cihad dîni de olsa, kafirlerin çoluk çocuklarının vaziyetleri aynıdır. Ganîmet olabilir; Müslümanlar onları kendi mülküne dahil edebilir. Fakat İslam dairesinde birisi dinsiz olsa, çoluk çocuğuna hiçbir cihetle temellük edilmez; hukukuna müdahale edilmez. Çünkü o masumlar, İslamiyet rabıtasıyla dinsiz pe-derine değil, belki İslamiyetle ve cemaat-i İslamiye ile bağlıdır. Fakat, kafirin çocukları, gerçi ehl-i necattırlar; fakat hukukta, hayatta pederlerine tabi ve alakadar olmasından, cihad darbesinde o masumlar memlûk ve esir olabilirler. *Emirdağ Lahikası-1, s. 38-39.*

İmam-ı Rabbanî (r.a.) Mektubatında ... hem demiş ki: "Bütün tariklerin nokta-i müntehası, hakaik-ı imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır. " Hem demiş ki: "Velayet üç kısımdır: Biri velayet-i suğra ki, meşhur velayettir, biri velayet-i vusta, biri velayet-i kübradır. Velayet-i kübra ise, veraset-i Nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikate yol açmaktır..."

Madem hakikat böyledir; ben tahmin ediyorum ki, eğer Şeyh Abdülkadir-i Geylanî (r.a.) ve Şah-ı Nakşibend (r.a.) ve İmam-ı Rabbanî

İmam-ı Rabbanî (r.a.) Mektubatında ... hem demiş ki: "Bütün tariklerin nokta-i müntehası, hakaik-ı imaniyenin vuzuh ve inkişafıdır. " Hem demiş ki: "Velayet üç kısımdır: Biri velayet-i suğra ki, meşhur velayettir, biri velayet-i vusta, biri velayet-i kübradır. Velayet-i kübra ise, veraset-i Nübüvvet yoluyla, tasavvuf berzahına girmeden, doğrudan doğruya hakikate yol açmaktır..."

Mesleğimizin
esası uhuvvettir.
Peder ile evlat,
şeyh ile mürid
mabeynindeki
vasıta değildir.
Belki hakiki
kardeşlik vasıtala-
rardır. Olsa olsa
bir üstadlık ortaya
girer. Mesleğimiz
"Halîliye" olduğu
için, meşrebimiz
"hillet"tir. Hillet
ise, en yakın dost
ve en fedakar ar-
kadaş ve en güzel
takdir edici yoldaş
ve en civanmert
kardeş olmak
iktiza eder.

(r.a.) gibi zatlar bu zamanda olsaydılar, bütün himmetlerini hakaik-ı imaniyenin ve akaid-i İslamiyenin takviyesine sarf edeceklerdi. Çünkü saadet-i ebediyenin medarı onlardır. Onlarda kusur edilse, şekavet-i ebediyeye sebebiyet verir. İmansız Cennete gidemez, fakat tasavvufsuz Cennete giden pekçoctur. Ekmeksiz insan yaşayamaz, fakat meyvesiz yaşayabilir. Tasavvuf meyvedir, hakaik-ı İslamiye gıdadır.

Eskiden kırk günden tut, ta kırk seneye kadar bir seyr ü sülûk ile bazı hakaik-ı imaniyeye ancak çıkılabilirdi. Şimdi ise, Cenab-ı Hakkın rahmetiyle, kırk dakikada o hakaika çıkılacak bir yol bulunsa o yola karşı lakayd kalmak elbette kar-ı akıl değil. İşte, otuz üç adet Sözler, böyle Kur'anî bir yolu açtığını, dikkatle okuyanlar hükmediyorlar.

Madem hakikat budur, esrar-ı Kur'aniyeye ait yazılan Sözler, şu zamanın yaralarına en münasip bir ilaç, bir merhem ve zulümatın tehacümatına manız heyet-i İslamiyeye en nafi' bir nur ve dalalet vadilerindehayrete düşenler için en doğru bir rehber olduğu itikadındayım. Bilirsiniz ki, eğer dalalet cehaletten gelse, izalesi kolaydır. Fakat, dalalet fenden ve ilimden gelse, izalesi müşküldür. Eski zamanda ikinci kısım, binde bir bulunuyordu. Bulunanlar-dan ancak binden biri, irşad ile yola gelebilirdi. Çünkü, öyleler kendilerini beğeniyorlar; hem bilmiyorlar, hem kendilerini bilir zannediyorlar. Cenab-ı Hak şu zamanda, icâz-ı Kur'an'ın manevi lemeatından olan malum Sözler'i, şu dalalet zındıkasına bir tiryak hasiyetini vermiş tasavvurundayım. *Mektubat, s. 26-27.*

Mesleğimizin esası uhuvvettir. Peder ile evlat, şeyh ile mürid mabeynindeki vasıta değildir. Belki hakiki kardeşlik vasıtalarıdır. Olsa olsa bir üstadlık ortaya girer. Mesleğimiz "Halîliye" olduğu için, meşrebimiz "hillet"tir. Hillet ise, en yakın dost ve en fedakar arkadaş ve en güzel takdir edici yoldaş ve en civanmert kardeş olmak iktiza eder. Bu hilletin üssü'1-esası, samimi ihlastır. Samimi ihlası kıran adam, bu hilletin gayet yüksek kulesinin başından sukut eder. Gayet derin bir çukura düşmek ihtimali var; ortada tutunacak yer bulamaz. *Lem'alar, s.156.*

Tevhîd-i imanî, elbette tevhîd-i kulûbu ister. Ve vahdet-i itikad dahi, vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder.

Evet, inkar edemezsin ki, sen bir adamla beraber bir taburda bulunmakla, o adama karşı dostane bir rabita anlarsın ve bir kumandanın emri altında beraber bulunduğunuzdan, arkadaşane bir alaka telakkî edersin. Ve bir memlekette beraber bulunmakla uhuvvetkarane bir münasebet hissedersin. Halbuki, imanın verdiği nur ve şuur ile ve sana gösterdiği ve bildirdiği esma-i İlâhiye adedince vahdet alakaları ve ittifak rabitaları ve uhuvvet münasebetleri var. Mesela, her ikinizin Halıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir. Bir bir... bine kadar bir, bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kibleiniz bir. Bir bir... yüze kadar bir bir. Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir... ona kadar bir, bir.

Bu kadar bir birler vahdet ve tevhîdi, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kainatı ve küreleri birbirine bağlayacak manevi zincirler buldukları halde; şikak ve nifaka, kin ve adavete sebebiyet veren örümcek

ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsızşeyleri tercih edip mü' mine karşı hakiki adavet etmek ve kin bağlamak, ne kadar o rabita-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebat-ı uhuvvete karşı ne derece bir zulüm ve itisaf olduğunu; kalbin ölmemiş ise, aklın sönmemiş ise anlarsın. *Mektubat*, s. 254-255.

İman mâl-i umumidir; her taifede muhtaçları ve sahipleri vardır. Tarafgirlik giremez. Yalnız küfre, zındıkaya, dalalete karşı cephe alır. Nur mesleğinde, müminlerin uhuvveti esastır. *Emirdağ Labikası-I*, s.177.

Madem, hayat-ı içtimaiyenin bir temel taşı ve fitrat-ı beşeriyenin bir hacet-i zarûriyesi ve aile hayatından ta kabile ve millet ve İslamiyet ve insaniyet hayatına kadar en lüzumlu ve kuvvetli rabita ve her insanın kainatta gördüğü ve tek başına mu-kabele edemediği medar-ı zarar ve hayret ve insanî ve İslamî vazifelerin ifasına mani maddi ve manevi esbabın tehacümatına karşı bir nokta-i istinad ve medar-ı teselli olan dostluk ve kardeşane cemaat ve toplanmak ve samimane uhrevî cemiyet ve uhuvvet; hem siyasi cephesi olmadığı halde ve bilhassa hem dünya, hem din, hem ahiret sadetlerine kati vesile olarak iman ve Kur'an dersinde halis bir dostluk ve hakikat yolunda bir arkadaşlık ve vatanına ve milletine zararlı şeylere karşı bir tesanüd taşıyan Risale-i Nur şakirtlerinin pekçok takdir ve tahsine şâyân ders-i imanda toplanmalarına cemiyet-i siyasiye namını verenler, elbette ve herhalde, ya gayet fena bir surette aldanmış veya gayet gaddar bir anarşisttir ki, hem insaniyete vahşiyane düşmanlık eder, hem İslamiyete nemrudane adavet eder, hem hayat-ı içtimaiyeye anarşiliğin en bozuk ve mütereddi tavrıyla husumet eder ve bu vatana ve millete ve hakimiyet-i İslamiyeye ve dinî mukaddesata karşı mürtedane, mütemerridane, anüdane mücadele eder. *Şualar*, s. 242.

Eğer mesleğimiz şeyhlik olsa idi, makam bir olurdu veyahut mahdut makamlar bulunurdu. O makama müteaddit istidatlar namzet olurdu. Gıptakârâne bir hodgâmlık olabilirdi. Fakat mesleğimiz uhuvvettir. Kardeş kardeşe peder olamaz, mürşid vaziyetini takınamaz. Uhuvvetteki makam genişdir; gıptakârâne müzahemeye medar olamaz. Olsa olsa, kardeş kardeşe muavin ve zahîr olur, hizmetini tekmil eder. Pederâne, mürşidâne mesleklerdeki gıptakârâne hırs-ı sevap ve ulüv-ü himmet cihetiyle çok zararlı ve hatarlı neticeler vücuda geldiğine delil, ehl-i tarikatin o kadar mühim ve azîm kemâlâtları ve menfaatleri içindeki ihtilâfâtın ve rekabetin verdiği vahîm neticelerdir ki, onların o azîm, kudsi kuvvetleri bid'a rüzgarlarına karşı dayanamıyor. *Lem'alar*, s.159-160.

Tahmin ederim ki, nâsihlerin nasihatları şu zamanda tesirsiz kaldığının bir sebebi şudur ki: Ahlâksız insanlara derler: "Hased etme, hırs gösterme, adavet etme, inat etme, dünyayı sevme!" Yani, "Fitratını değiştir!" gibi, zahiren onlarca malayutak bir teklifte bulunurlar. Eğer deseler ki, "Bunların yüzlerini hayırlı şeylere çeviriniz, mecralarını değiştiriniz"; hem nasihat tesir eder, hem daire-i ihtiyarlarında bir emr-i teklif olur. *Mektûbat*, s. 38.

Hafız Ali demiş: "Risale-i Nur'un bir kerametidir; öküze et ve arslana ot atmaz. Öküze ot verir, arslana et verir. O arslan hocanın, en evvel İhlas Risaleleri eline geçmiş."

İman mâl-i umumidir; her taifede muhtaçları ve sahipleri vardır. Tarafgirlik giremez. Yalnız küfre, zındıkaya, dalalete karşı cephe alır. Nur mesleğinde, müminlerin uhuvveti esastır.

Câmiü'l-Ezher
Afrika'da bir
medrese-i umu-
miye olduğu gibi,
Asya Afrika'dan
ne kadar büyük
ise, daha büyük
bir darülfünun,
bir İslâm üniver-
sitesi Asya'da
lâzımdır.

İşte Hafız Ali'nin bu mektubunu aldığımdan ya altı, ya yedi gün evvel, Karadağ'dan inerken, birden diyordum: "Yahu, ata et, arslana ot atma; arslana et, ata ot ver." Bu kelimeyi beş altı defa, hoşuma gitmiş, tekrar ediyordum. Ya Hafız Ali benden evvel yazmış, bana da söylettirdi; veyahut ben evvel söylemişim, ona yazdırılmış. Yalnız bu garip tevafukta bir farkımız var. O, öküze ot demiş; ben, ata ot demişim. *Kastamonu Labikası*, s. 193.

Eğer hasmını mağlup etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Çünkü, eğer fenalıkla mukabele edersen, husumet teza-yüd eder. Zahiren mağlup bile olsa, kalben kin bağlar, adaveti idame eder. Eğer iyilikle mukabele etsen, nedamet eder, sana dost olur. **إِذَا أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكَتْهُ ۝ وَإِنْ أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْبَيْمَ مَرَّتْ** hükmünce, müminin şe'ni, kerim olmaktır. Senin ikramınla sana musahhar olur. Zahiren le'im bile olsa, iman cihetinde kerimdir. Evet, fena bir adama "İyisin iyisin" desen, iyileşmesi ve iyi adama "Fenasın, fenasin" desen fenalaşması çok vukû bulur. Öyle ise, **وَإِذَا مَرُّوا بِاللُّغُومِ مَرُّوا كِرَامًا ۝ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ** gibi desatir-i kudsiye-i Kur'anîyeye kulak ver; saadet ve selamet ondadır. *Mektûbat*, s. 256.

Salisen: Altmış beş sene evvel bir vali bana bir gazete okudu. Bir dinsiz müstemlekât nâzırı Kur'an'ı elinde tutup konferans vermiş. Demiş ki: "Bu İslâmların elinde kaldıkça, biz onlara hakiki hâkim olamayız, tahakkümü-müz altında tutamayız. Ya Kur'an'ı sukut ettirmeliyiz veyahut Müslüman-ları ondan soğutmalyız."

İşte bu iki fikirle, dehşetli ifsat komitesi bu biçare fedakâr, mâsum, hamiyetkâr millete zarar vermeye çalışmışlar. Ben de, altmış beş sene evvel bu cereyana karşı, Kur'an-ı Hakîm'den istimdat eyledim. Hakikate karşı kısa bir yol ve bir de pek büyük bir "Dârülfünun-u İslâmiye" tasavvuru ile, altmış beş senedir, âhiretimizi kurtarmak ve onun bir faydası olarak hayat-ı dünyeviyemizi de istibdad-ı mutlakdan ve dalâletin helâketinden kurtarmaya ve akvam-ı İslâmiyenin mâbeynindeki uhuvvetini inkişaf ettirmeye iki vesileyi bulduk.

Birinci vesilesi: Risale-i Nur'dur ki, uhuvvet-i imaniyenin inkişafına kuvvet-i iman ile hizmet ettiğine kat'î delil, emsalsiz bir mazlumiyet ve âcizlik hâletinde telif edilmesi ve şimdi âlem-i İslâmın ekseri yerlerinde ve Avrupa ve Amerika'ya da tesirini göstermesi ve ihtilâlcilere ve dinsiz felse-feye ve otuz seneden beri dehşetli bir surette maddiyun ve tabiiyun gibi dinsizlik fikrine karşı galebe çalması ve hiçbir mahkeme ve ehl-i vukuf dahi onları cerh edememesidir. İnşallah bir zaman da, sizin gibi uhuvvet-i İslâmiyenin anahtarını bulan zatlar, bu mucize-i Kur'anîyenin cilvesini âlem-i İslâma işittireceksiniz.

İkinci vesilesi: Altmış beş sene evvel Câmiü'l-Ezhere gitmek istiyordum. Âlem-i İslâmın medresesidir diye, ben de o mübarek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kısmet olmadı. Cenab-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki:

Câmiü'l-Ezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir darülfünun, bir İslâm üniver-sitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ: Arabistan, Hindis-

tan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfi ırkçılık ifsat etmesin. Hakikî, müsbet ve kudsi ve umumî milliyet-i hakikiye olan İslâmiyet milliyeti ile **إِسْمَاءُ الْمُؤْمِنِينَ** Kur'an'ın bir kanun-u esasîsinin tam inkişafına mazhar olsun. Ve felsefe fûnunu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakaikiyle tam musalâha etsin. Ve Anadolu'daki ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin diye, vilâyât-ı şarkiyenin merkezinde hem Hindistan, hem Arabistan, hem İran, hem Kafkas, hem Türkistan'ın ortasında, Medresetü'z-Zehra mânâsında, Câmîü'l-Ezher üslûbunda bir darülfünun, hem mektep, hem medrese olarak bir üniversite için, tam elli beş senedir Risale-i Nur'un hakaikine çalıştığım gibi ona da çalışmışım. En evvel bunun kıymetini (Allah rahmet etsin) Sultan Reşad takdir edip yalnız binasını yapmak için 20 bin altın lira verdiği gibi, sonra ben eski Harb-i Umumîdeki esaretimden döndüğüm vakit, Ankara'da mevcut 200 meb'ustan 163 meb'usun imzası ile 150 bin lira, o zaman paranın kıymetli vaktinde, aynı o üniversite için vermeyi kabul ve imza ettiler. Mustafa Kemal de içinde idi. Demek, şimdiki para ile beş milyon liraya yakın bir tahsisat vermekle, tâ o zamanda böyle kıymetdar bir üniversitenin tesisine herşeyden ziyade ehemmiyet verdiler. Hattâ dinde çok lâkayt ve garplılaşmak ve an'attan tecerrüd etmek taraftarı bulunan bir kısım meb'uslar dahi onu imza ettiler. Yalnız onlardan ikisi dediler ki:

“Biz şimdi ulûm-u an'ane ve ulûm-u diniyeden ziyade garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız.”

Ben de cevaben dedim:

Siz, farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da, ekser enbiyanın Asya'da, şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve filozofların garpta gelmelerinin delâletiyle Asya'yı hakikî terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesiratından ziyade hiss-i dinî olduğu halde, bu fitrî kanunu nazara almayarak garplılaşmak namıyla an'ane-i İslâmiyeyi bıraksanız ve lâdinî bir esas yapsanız dahi, dört beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyât-ı şarkiyede millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakaikine kat'iyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir. Binler misallerinden bir küçük misal size söyleyeceğim:

Ben Van'da iken, hamiyetli Kürt bir talebeme dedim ki: “Türkler İslâmiyete çok hizmet etmişler. Sen onlara ne niyetle bakıyorsun?” dedim.

Dedi: “Ben Müslüman bir Türkü, fâsık bir kardeşime tercih ediyorum. Belki babamdan ziyade ona alâkadarım. Çünkü tam imana hizmet ediyorlar.” Bir zaman geçti, (Allah rahmet etsin) o talebem, ben esarete iken, İstanbul'da mektebe girmiş. Esaretten geldikten sonra gördüm. Bazı ırkçı muallimlerden aldığı aksülâmel ile o da Kürtçülük damarıyla başka bir mesleğe girmiş. Bana dedi: “Ben şimdi gayet fâsık, hattâ dinsiz de olsa bir Kürdü salih bir Türke tercih ediyorum.”

Sonra ben onu birkaç sohbetle kurtardım. Tam kanaati geldi ki, Türkler bu millet-i İslâmiyenin kahraman bir ordusudur.

Ey sual soran meb'uslar! Şarkta beş milyona yakın Kürt var. Yüz milyona yakın İranlı ve Hintliler var. Yetmiş milyon Arap var. Kırk milyon Kafkas var. Acaba birbirine komşu, kardeş ve birbirine muhtaç olan bu kardeş-

Siz, farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da, ekser enbiyanın Asya'da, şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve filozofların garpta gelmelerinin delâletiyle Asya'yı hakikî terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesiratından ziyade hiss-i dinî olduğu halde, bu fitrî kanunu nazara almayarak garplılaşmak namıyla an'ane-i İslâmiyeyi bıraksanız ve lâdinî bir esas yapsanız dahi, dört beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyât-ı şarkiyede millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakaikine kat'iyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir.

Sözünüzü, fiiliniz
tasdik etmek.
Başkasının kusu-
runu kendinize
özür gösterme-
mek. İşi birbi-
rine atmamak.
Üzerinize vâcip
olan hizmetimizde
tekâsül etmemek.
Vasıtamızla zâyi
olan mâfâtı telâfi
etmek. Ahvâlimizi
dinlemek,
hâcetimizle istişâ-
re etmek, bir parça
keyfinizi terk
etmek ve keyfinizi
sormak istiyoruz.

lere, bu talebenin Van'daki medreseden aldığı ders-i dinî mi daha lâzım? Veyahut o milletleri karıştıracak ve ırktaşlarından başka düşünmeyen ve uhuvvet-i İslâmiyeyi tanımayan, sırf ulûm-u felsefeyi okumak ve İslâmî ilimleri nazara almamak olan o merhum talebenin ikinci hali mi daha iyidir? Sizden soruyorum.

İşte bu cevabımdan sonra, an'ane aleyhinde ve her cihetle garplılaşmak fikrini taşıyanlar, kalktılar, imza ettiler. İsimlerini söylemeyeceğim. Allah kusurlarını affetsin; şimdi vefat etmişler.

Rabian: Mâdem Reiscumhur gayet mühim mesâil-i siyasiye içinde Şark Üniversitesini en ehemmiyetli bir mesele yapıp hattâ harika bir tarzda altmış milyon liranın o üniversiteye sarfı için bir kanun çıkarmak derecesinde fevkalâde bir hizmet-le medresenin medâr-ı iftiharî ve kendisine büyük bir şeref verdiren bu medrese-i İslâmiyeye, eski hocalık hissiyatıyla başlaması, bütün şark hocalarını minnettar etmiş. Ve şimdi orta şarkta sulh-u umumînin temel taşı ve birinci kalesi olan bu üniversiteyi yine mesâil-i azîme-yi siyasiye içinde yeniden nazara alması, elbette bu vatan, bu devlete, bu millete bu azîm, faydalı hizmeti netice verecek. Ulûm-u diniye o üniver-si-tede esas olacak. Çünkü hariçteki kuvvet tahribatı mânevîdir, imansızlıklardır. O mânevî tahribata karşı atom bombası, ancak mânevî cihetinde mâneviyattan kuvvet alıp o tahribatı durdurabilir.

Mâdem elli beş sene bu meseleye bütün hayatını sarf etmiş ve bütün dekaikiyle ve neticeleriyle tetkik etmiş bir adamın bu meselede reyini almak ve fikrini sormak lâzım gelirken, Amerika'da, Avrupa'da bu meseleye dair istişâreye kendinizi mecbur bildiğinizden, elbette benim de bu meselede söz söylemeye hakkım var. Hamiyetkâr olan bütün bir millet namına sizden bekli-yoruz. *Emirdağ Labikası, 439-440.*

Sual: Ne istersin?

Cevap: Sözünüzü, fiiliniz tasdik etmek. Başkasının kusurunu kendinize özür göstermemek. İşi birbirine atmamak. Üzerinize vâcip olan hizmetimizde tekâsül etmemek. Vasıtanızla zâyi olan mâfâtı telâfi etmek. Ahvâlimizi dinlemek, hâcetimizle istişâre etmek, bir parça keyfinizi terk etmek ve keyfimizi sormak istiyoruz.

Elhasıl: Vilâyât-ı şarkıye ve ulemasının istikbalini temin etmek istiyoruz. İttihad ve Terakkî mânâsındaki hissemizi isteriz. Üzerinizde hafif, yanımızda çok azîm birşey isteriz.

Sual: Maksudını müphem bırakma, ne istersin?

Cevap: Câmîü'l-Ezher'in kızkardeşi olan, Medresetü'z-Zehrâ namıyla dârülfünunu mutazammın pek âli bir medresenin Bitlis'te ve iki refikasıyla Bitlis'in iki cenahı olan Van ve Diyarbakır'da tesisini isteriz. Emin olunuz, biz Kürtler başkalara benzemiyoruz. Yakînen biliyoruz ki, içtimaî hayatımız Türklerin hayat ve saadetinden neş'et eder.

Sual: Nasıl? Ne gibi? Niçin?

Cevap: Ona bazı şerait ve varidat ve semerat vardır.

Sual: Şeraihi nedir?

Cevap: Sekizdir.

Birincisi: Medrese nâm melûf ve menus ve cazibedar ve şevk-engiz itibarı olduğu halde büyük bir hakikati tazammun ettiğinden, rağabatı uyandıran o mübarek medrese ismiyle tesmiye.

İkincisi: Fünun-u cedideyi, ulûm-u medaris ile mezc ve derc; ve lisân-ı Arabî vâcip, Kürdî câiz, Türki lâzım kılmak.

Sual: Şu mezcede ne hikmet var ki, o kadar taraftarsın, daima söylüyorsun?

Cevap: Dört kıyas-ı fâsit ile hâsil olan safsatanın zulmünden muhakeme-i zihniyeyi halâs etmek, meleke-i feylesofanenin taklid-i tufeylâneye ettiği mugalâtayı izâle etmek...

Sual: Ne gibi?

Cevap: Vicdanın ziyası, ulûm-u dîni-yedir. Aklın nuru, fünun-u medeni-yedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder.

Üçüncü şart: Zülcenaheyn ve Kürtlerin ve Türklerin mutemedi olan Ekrad ulemasının veya istinâs etmek için lisan-ı mahalliye âşına olanları müderris olarak intihap etmektir.

Dördüncüsü: Ekradın istidatları ile istişare etmek, onların sabavet ve besatetlerini nazara almaktır. Zira çok libas var; bir kamete güzel, başkasına çirkin gelir. Çocukların talimi, ya cebirle, ya hevesatlarını okşamakla olur.

Beşinci şart: Taksimü'l-a'mâl kaidesini bitamamihâ tatbik etmek-tâ şubeler birbirine medhal ve mahreç olmakla beraber, herbir şubeden müte-hassıs çıkabilsin.

Altıncı şart: Bir mahreç bulmak ve müdavimlerin tefeyyüzünü temin etmek; hem de mekâtib-i âliye-yi resmiyeye müsavi tutmak ve imtihanları, onların imtihanları gibi müntiç kılmak, akîm bırakmamaktır.

Yedinci şart: Dâru'l-muallimîni muvakkaten şu dârülfünun dairesinde merkez kılmak, mezc etmektir. Tâ ki, intizam ve tefeyyüz ondan buna geçsin ve fazilet ve diyanet, bundan ona geçsin; tebâdül ile herbiri ötekine bir kanat verip zülcenaheyn olsun.

Sekizinci şart: Kürdistan'da âdet-i müstemirre olan talim-i infradiyi halka ve daireye tebdil etmek. *اِنَّ هَذِهِ عَادَةٌ دَرَسَ عَلَيْهَا الدَّهْرُ وَدَرَبَ* Sual: Varidatı nedir?

Cevap: Hamiyet ve gayret.

Sual: Sonra?

Cevap: Bu medrese, çekirdek gibi bilkuve bir şecere-i tûbâyı tazammun ediyor. Eğer hamiyet ve gayretle yeşillense, tabiatıyla maddî hayatını cezb ile sizin kuru kesenizden istigna edecektir.

Sual: Ne cihetle?

Cevap: Çok cihetle.

Birincisi: Evkaf, hakkıyla intizama girse, şu havuza tevhid-i medâris tarrikiyle bir mühim çeşmeyi akıtacaktır.

*Vicdanın ziyası,
ulûm-u dîni-
yedir. Aklın
nuru, fünun-u
medeni-yedir.
İkisinin imtizacı-
la hakikat tecelli
eder. O iki cenah
ile talebenin him-
meti pervaz eder.
İftirak ettikleri
vakit, birincisinde
taassup, ikinci-
sinde hile, şüphe
tevellüd eder.*

İkincisi: Zekâtıdır. Zira biz hem Hanefî, hem Şâfiîyiz. Bir zamandan sonra o Medresetü'z-Zehrâ İslâmiyete ve insâniyete göstereceği hizmetle, şüphesiz bir kısım zekâtı bil'istihkak kendine münhasır edecektir. Bâhusus, zekâtın zekâtı da olsa kâfidir.

Üçüncüsü: Şu medrese neşredeceği semeratla, tamim edeceği ziya ile, İslâmiyete edeceği hizmetle ukul yanında en âlâ bir mektep olduğu gibi, kulûb yanında en ekmel bir medrese, vicdanlar nazarında en mukaddes bir zaviyeyi temsil edecektir. Nasıl medrese, öyle de mektep, öyle de tekke olduğundan; İslâmiyetin iânât-ı milliyesi olan nüzur ve sadakat kısmen ona teveccüh edecektir.

Dördüncüsü: Mezkûr tebdül için dârü'l-muallimîn ile imtizaç ettiğinden, darü'l-muallimînin varidatı bir derece tevsi ile muvakkaten ve âriyeten-eğer mümkünse-verilse, bir zaman sonra istiğna edecek, o âriyeyi iade edecektir.

Sual: Bunun semeratu nedir ki, on, belki elli beş seneden beri bağıryorsun?

Cevap: İcmali: Kürt ve Türk ulemasının istikbalini temin. Ve maarifi, Kürdistan'a medrese kapısıyla sokmak. Ve meşrutiyetin ve hürriyetin mehasinini göstermek ve ondan istifade ettirmektir. (*Münazarat s. 125, 134*)

